

Kiekvienas
pasirinkimas turi
savo kainą

Šilko siūlų dėžutė

romanas

Susan Meissner

baltos lankos

Susan Meissner

Šilko siūlų
dėžutė

romanas

Iš anglų kalbos vertė Rita Vidugirienė

baltos lankos

Kendra

Kotsvoldas, Anglija

Angliško stiliaus namas, aptvertas gervuogių gyvatvore, iš auktaspalvio akmens, atrodo laiko nepalietas tarsi pasaka, jei ne besisupantys helio dujomis užpildyti balionai, pririšti prie priekinių vartų. Gebenės patikliai it vaikai lipa sienomis – iki pat stoglangių antrame aukšte, – o tada, kaip papuola, svyra žemyn, kabindamosi už aštrių briaunų aplinkui langus. Margaspalvės piliarožės didingai rikiuojasi po palangėmis. Kai įsuku į keliuką vartelių link, padangos ant žvirgždo išleidžia garsą, panašų į plojimus – tiesiai į dešimtuką, nes moteris, iš kurios imsiu interviu, švenčia savo devyniasdešimt trečiąjį gimtadienį. Nuspaudžiu savo skolinto automobilio stabdį ir siekteliu kuprinės ant gretimos sėdynės. Išlipu iš mašinos į kerintį lyg iš atviruko balandžio grožį Kotsvolde. Nesitikiu, kad būsiu pakviesta į dienos iškilmes, ir vis dėlto viliuosi. Imu dievinti, kaip britai rengia šventes anksčiau popietę.

Izabelės MakFarlend nepažįstu, nors, kaip man yra sakę, tikrai ne kartą būsiu praėjusi pro jos parduodamas akvareles Oxfordo suvenyrų krautuvėlėse. Nė jos balso dar negirdėjau. Per vieną iš mano dėstytojų ji sutiko duoti man interviu apie savo, kaip

vieno iš Londono bombardavimą „Blitz“ pergyvenusių žmonių, potyrius, ir tik todėl, kad pirmoji pašnekovė, su kuria buvau susitarusi pasikalbėti, mirė miegodama senelių prieglaudoje Banberyje. Ši diena mums abiem tiko geriausiai, o aš vis dar spėsiu sudėlioti taškus, išsilaikyti baigiamuosius, skaudama širdimi atsišveikinti su Oksfordu ir savo studijomis užsienyje ir grįžti į Kaliforniją.

Išlipu iš automobilio ir mintyse pasveikinu save, saugiai atvykusią į Stou prie Voldo miestelį ir niekam nesugadinusią dienos kelyje. Per keturis mėnesius, kuriuos mokiausi Oksfordo Keblo koledže kaip užsienio studentė, šį automobilį esu pasiskolinusi tris kartus. Kartą norėdama įsitikinti, ar išdrįsiu jį išmėginti antrąkart, tada dar kartelį, kad pasiruoščiau trečiam kartui, o pastarąjį kartą vežiau savo tėvus ir seserį į Voriko pilį ir Stratfordą prie Eivono, kai jie buvo atvykę manęs aplankyti semestro viduryje. Kaip rodo statistika, dėl to, kad atvairavau sveika sveikutėlė, nėra jokio mano nuopelno. Akivaizdu, pirmieji jankės bandymai važiuoti kita kelio puse yra saugiausi. Tik po gero tuzino kelionių už vairo ji tampa pavojinga. Praranda budrumą. Pamiršta, kur esanti. Būtent tada ji ir padaro lemtingą posūkį į priešpriešinę juostą. Tada, kai jos sąmonę užliūliuoja pažįstama aplinka.

Šiandieninė išvyka, ketvirta mano kelionė prie vairo Anglijoje, toli gražu nesiekia tos pavojingos ribos, o aš greičiausiai nebavairuosiu iki semestro pabaigos. Man nebuvo būtina šiandien važiuoti mašina, nes greta Maršo Mortono yra traukinių stotelė, bet tarp dviejų kaimelių siaurais vieškeliais tektų dar kulniuoti penkias mylias, nes autobusas čia – retas svečias. Penelopė,

* Britanijos mūšis – Vokietijos karinių oro pajėgų (Luftvafės) bombonešių atakos prieš britų karinius ir civilinius taikinius 1940 metų vasarą–1941 m. pradžioje, siekiant priversti Didžiąją Britaniją kapituliuoti ar bent sudaryti sąlygas išsilaipinti Didžiojoje Britanijoje (čia ir toliau – vert. past.).

bendrabučio kambariokė britė iš Mančesterio, kuri jau kelis kartus išdrįso paskolinti man savo automobilį, primygtinai įsiūlė man jį ir šįkart.

Akimirką stabteliu prie mašinos ir įkvepiu žolės, dangaus ir rasos aromatų: kokia gaiva po kelias savaites supusios miesto taršos. Aplink mane aksominiai laukai, nudaigstyti medžių salelėmis ir pavieniais pastatais, skleidžia savotišką pasakos aurą. Kai kurių gretimų namų stogai dengti šiaudais, kitų – ne, bet visų jų išorinės sienos iš skrebučio spalvos akmens, regis, jei jas lyžtelėtum, jų skonis primintų pienišką karamelę. Pro arkines laukujes duris, kurias puošia vijoklinės rožės, išdygsta figūra. Moteris šluostosi rankas ir man šypsosi. Jos žylantys plaukai stilingai apkirpti, vienoje pusėje palikti ilgesni. Spėju, kad tai Izabelės MakFarlend globėja ir ūkvedė Berilė Eivri, moteris, kuri man ir aiškino, kaip atvažiuoti.

– Jūs mus radote! – šūkteli ji.

Užtrenkiu Penelopės senutės „Austin-Morris“ dureles.

– Jūs tobulai nurodėte kryptį. Jūs nieko prieš, kad čia pasistatysiu automobilį?

– Taip, žinoma. Prašom užėiti.

Balionai šokčioja aukštyn žemyn lyg spyruoklės, kol atidarinėju vartus. Man žengiant pro šalį vienas iš jų bando prisiklijuoti prie mano kuprinės diržo. Švelniai stumteliu jį šalin.

Ponia Eivri prilaiko man atvertas laukujes duris – jos išdažytos vyšnių raudonumo emaliniais dažais.

– Labai džiaugiuosi, kad jums pavyko. Berilė Eivri. Vadin-kite mane Berile. – Ji ištiesia man laisvą savo ranką, kai žengiu vidun.

– Kendra Van Zant. Labai ačiū, kad leidote man užsukti, ypač kai šiandien jūsų laukia šitiek reikalų. Nemoku apsaakyti, ko-kia esu dėkinga.

Berilė uždaro paskui mus duris. Spėju, jai iki septyniasdešimt. Ji kvepia tortu, grietinėle ir kitais saldėsiais. Ant vieno žandikaulio – miltų pėdsakas.

– Jokių bėdų, – sako ji gyvai. – Džiaugiuosi, kad esate čia. Tetulytė nedaug kalba apie savo potyrius per karą, o mes visi norėtume, kad ji prakalbėtų. Kai kas nors paklausia jos apie tai, ji tik apeina tą klausimą, lyg manydama, kad niekam nebus įdomu, kas nutiko taip seniai. Bet mums, žinoma, labai įdomu. Juk tai, kas jai nutiko, stačiai siaubinga. Kokia maloni staigmena, kad jums ji ištarė „taip“.

Nė nenutuokiu, kaip reaguoti, nes ir man netikėta, kad senutė sutiko. Profesorius Brisvelas man yra sakęs, kad ponია MakFarlend, garsi vietinė dailininkė ir jo velionės motinos draugė, per Londono bombardavimą prarado namus ir kad niekada nieko apie tai nepasakoja.

– Paklausčiau jos, kodėl sutiko, jei nebijočiau, kad taip jums pakenksiu ir ji persigalvos, – toliau kalba Berilė.

Jau ketinu paklausti, kodėl ponია MakFarlend taip nenoriai kalba apie karą, kad žinočiau, kokių klausimų vengti, bet Berilė užpildo trumpą pauzę man nespėjus nė išsižioti.

– Bet turiu jus įspėti, kad šiandien ji mažumėlę sutrikusi. Jums gali tekti duoti jai kiek daugiau laiko atsakyti į klausimus. Veikiausiai taip yra dėl viso to šventinio šurmulio.

– Ar ji tikrai vis dar nori šiandien su manimi susitikti?

Berilė kilsteli galvą.

– Greičiausiai. Vargu ar „nori“ čia tinkamas žodis. Tetulė nėra iš atvirai rodančių savo jausmus. Sakyčiau kitaip – ji patenkinta, kad esate čia. Tiesiog ji turbūt labiau nerimauja dėl šios popietės šventės. Ji būtų mielai išvengusi erzelio, bet, bijau, būtent tai jos ir laukia. Niekas manęs nė nesiklausė, kai aiškinau, kad ji nenorinti didelio triukšmo.

Mudvi pereinam iš siauro prieškambario į svetainę, kuri at-
rodo jauki ir viliojanti, nelyginant viena iš Tolkinio hobitų olų*.
Sodraus paparčių žalumo kušetė ir prie jos priderinta dvivietė
sofutė stovi viduryje kambario, o jas skiria staleliai stikliniu pa-
viršiumi su stirtomis knygų ir vazomis narcizų. Medines grindis
dengia persiški kilimėliai. Viename kambario kampe stovi arba-
tos servravimo staliukas su ratukais, kitame – antikvarinė ko-
moda, trečiajame – L formos knygų lentyna. Ant sienų rikiuojasi
tiesiog užburiančios akvarelės, kuriose vaizduojamos mažos mer-
gaitės su taškuotais skėčiais rankose.

– Ar tai ponios MakFarlend paveikslai? – klausiu.

– Taip. Jų yra visuose namuose. Ji tikrai talentinga dailinin-
kė, bet jūs tikriausiai tai jau žinote. Jos paveikslų skiriamasis žen-
klas – mergaitės su skėčiais. Deja, artritas nebeleidžia jai tapyti.
Jau prieš kurį laiką teko sustoti. – Berilė atsiduso. – *Toji* diena
buvo jai sunki. Na, mano galva, jai teko išgyventi per daug sunkių
dienų. Pernelyg daug.

Moteris lengvai papurto galvą, lyg norėdama nusipurtyti tos
kančios, kurią stebėjo.

– Gal prisėstumėte ant sofos, o aš eisiu jos pakviesti?

Berilė palieka kambarį, ir aš įsitaisau ant sofutės, ištrauk-
dama iš po nugaros kietai prikimštas dekoratyvines pagalvėles.
Dabar jau girdžiu balsus kažkur name ir juoką užpakaliniame so-
delyje. Suspiegia vaikas. Kitas rikteli, kad dabar jo eilė. Ramina-
mas suaugusiojo balsas močiutės tonu moko kažką, vardu Timis,
kad reikia dalytis paspirtuku su kažkuo, vardu Gartas, kitaip jis
keliausiąs vidun.

* Hòbitai – rašytojo Johno Ronaldo Reuelo Tolkienio sugalvota padermė, pirmąkart
pasirodžiusi knygoje *Hobitas*.

Išsitraukiu iš kuprinės diktofoną ir padedu jį ant staliuko priešais vildamasi, jog Izabelė neprieštaraus, kad įrašyčiau mūsų pokalbį. Permetu akimis bloknote pasižymėtus klausimus ir nusprendžiu leisti jos atsakymams rodyti man kryptį. Nenoriu žlugdyti savo interviu klausinėdama per daug ir per greitai. Traukdama automatinį pieštuką, išgirstu kojų šlepsėjimą.

– Man viskas gerai, Berile, – taria balsas, žemas, amžiaus pasaldintas. – Ar arbata paruošta?

– O, taip. Padėklas jau stovi, – girdžiu Berilę atsakant iš koridoriaus, nors jos ir nematau.

– Puiku. Gali jau nešti.

– O jūsų vaistai?

– Tik arbatą, ačiū.

– Bet jūs ir vakar jų negėrėte.

– Tik neįkyrėk, Berile.

Izabelė MakFarlend įžengia į kambarį. Plonos it šilkinis po-
pierių odos, besvoriais žilais plaukais, gležno sudėjimo. Tačiau
apsirengusi ji nepriekaištingai: šviesiai violetiniu sijonu iki kelių
ir kreminės spalvos palaidine atlasinėmis sagutėmis. Jos laibas
pėdas gaubia juodi plokščiapadžiai bateliai. Kaklą juosia aukso
grandinė. Nagai nulakuoti blizgia šviesiai rožine spalva, o atgal
sušukuotus plaukus prilaiiko perlamutrinės šukos. Rankoje nešasi
kažkokį stačiakampį į medžiagą įvyniotą knygos formos daiktą,
perrištą kaspiniu.

Pakylu nuo sofos, pasiruošusi padėti, jei prireiks.

– Panele Van Zant. Kaip miela su jumis susipažinti. – Jos an-
glų kalbos tarsena nepanaši į Berilės. Joje justi kažin kokia įtampa.

– Gal galiu padėti? – Žingteliu kelis žingsnius į priekį.

– Ne. Bet ačiū. Prašom sėstis.

Grįžtu prie savo sofutės, o ji iš lėto įsitaiso ant kanapos
priešais.

– Labai jums dėkoju, kad sutikote priimti mane, – sakau. – Ir dar savo gimtadienio dieną.

Ji tik mosteli ranka į mano dėkingumą.

– Tai viso labo dar viena diena.

Tarpduryje pasirodo Berilė su arbatos padėklu.

– Devyniasdešimt treji – toli gražu ne dar viena diena, tetule.

Izabelė MakFarlend šypteli, lyg staiga pagalvojusi apie kažką juokingo. Berilė pastato padėklą ir ištiesia poniai MakFarlend jos puodelį arbatos, jau pagardintą grietinėle ir cukrumi. Tada paduoda puodelį man, ir aš išiberiu į jį šaukštelį cukraus. Maišymas sidabrinio šaukšteliu angliško porceliano puodelyje bus vienas iš garsų, kurių labiausiai pasiilgsiu, kai grįšiu į Jungtines Valstijas.

– Ačiū, Berile, – sako ponია MakFarlend. – Gali palikti padėklą. Ir ar būtum tokia maloni uždaryti duris, kad mes niekam netrukdytume?

Berilė žvilgteli į mane, paskui į poniją MakFarlend, akivaizdžiai nusivylusi.

– Žinoma, – sako ji apsimestinai linksmai. Žingtelėjusi durų link, ji dar kartelį į mus atsigręžia, prisiverstinai mandagiai nusišypsodama. Ir tyliai uždaro duris.

– Ji turbūt tikėjosi, kad galės likti, – išdrįstu.

– Berilė – miela kompanionė, ir negalėčiau gyventi čia viena, be jos, bet norėčiau, kad niekas manęs nevaržytų ir galėčiau sakyti tai, ką noriu, jei jūs neprieštaraujate.

Nesu pasiruošusi tokiam atvirumui.

– Hm. Žinoma.

– Kai būsite mano amžiaus, kūno silpnumas vers kitus manyti, kad visa kita jumyse taip pat trapu, įskaitant ir gebėjimą priimti savo pačios sprendimus. Aš pati nusprendžiau su jumis šiandien susitikti. Ir aš nusprendžiau pasakoti tai, ką noriu, apie tai, kas nutiko per karą. Man nereikia ir aš nenoriu, kad mieloji

Berilė tapšnotų man per ranką ar sakytų, kad aš neteisingai su-
prantu jūsų klausimus. Ar galiu vadinti jus Kendra?

– Taip. Taip, žinoma.

Ponia MakFarlend siurbteli arbatos ir tada vėl patogiai įsi-
taiso ant kanapos.

– O jūs vadinkite mane Izabele. Ir kaip jums patinka mokslai
Oksforde, Kendra?

Jos domėjimasis mano gyvenimu stebėtinai apramina.

– Kad ir kaip būtų gaila, kito mėnesio pabaigoje išvyksiu.
Dievinu kiekvieną čia praleistą akimirką. Tiek daug istorijos su-
telkta vienoje vietoje. Tai stačiai svaigina. – Turbūt kalbu kaip
tikra istorijos studentė.

– O ten, iš kur esate kilusi, nėra istorijos?

– Yra. Tik ji, ko gero, kitokia. Ne tokia senovinė. Ten, iš
kur esu kilusi, seniausio pastato amžius nesiekia nė dviejų šimtų
metų. Tai tik paprastas namas.

Ji man nusišypso.

– O aš pamėgau paprastus namus.

Nežymiai nuraustu.

– Tuo nenorėjau pasakyti, kad jūsų namas nėra žavus, ponია
MakFarlend. Jūsų namai gražūs. Ar jau seniai jie priklauso jūsų
šeimai?

– Prašau, tiesiog – Izabele. Ir taip. Galima sakyti, kad jie
priklauso mano šeimai jau labai ilgą laiką. Taigi, jūs studijuojate
istoriją?

Linkteliu siurbtelėdama iš savo puodelio.

– Ir kokia gi istorija jus domina?

Iki šiol niekaip nesuprantu, kodėl manęs visi nuolat klau-
sinėja, kas paskatino mane domėtis istorija, tarsi ši sritis nebūtų
patraukli tiems, kas jos nestudijuoja. Per visus paskutinius moks-
lo metus vidurinėje, kai suaugusieji, kupini geriausių ketinimų, ir

net kiti mokiniai klausdavo manęs, kokią discipliną rinksiuosi, ir jiems atsakydavau, kitas klausimas visada būdavo – kodėl. Ir po trejų metų sulaukiu tų pačių klausimų.

– Kaip galima nesidomėti istorija? – Išspaudžiu šypseną, kad tik ji neužsigautų. Bet iš tiesų – kaip gali žmogus, išgyvenęs Londono bombardavimą, nesuprasti, kaip svarbu pažinti istoriją? Rašytojas Maiklas Kraitonas* yra sakęs, kad jeigu nežinai istorijos, nežinai nieko. Esi lapelis, kuris nežino esąs medžio dalis.

Izabelę mano atsakymas klausimu pralinksmina.

– O, bet kas gi yra istorija? Ar tai informacija apie tai, kas nutiko, ar veikiau to fakto ar įvykio interpretacija mūsų lūpomis?

– Mano manymu, tiek tas, tiek anas. Bent jau turėtų taip būti. Kas iš to, kad prisiminsi įvykį, jeigu neprisimeni, kokius jausmus jis tau sukėlė. Kaip jis paveikė kitus. Kokias emocijas jiems pažadino. Taip nieko neišmoktum nei tu pats, nei kas kitas.

Izabelės lūpos ištįsta į ploną griežtą liniją, ir man dingteli, kad ją įžeidžiau ir taip praradau paskutinę galimybę parengti savo interviu.

Bet tada Izabelė giliai įkvepia, ir jau suprantu, kad ji ant manęs nepyksta.

– Jūs visiškai teisi, mano brangioji. Visiškai teisi. – Ji siurbteli dar gurkšnelį arbatos ir kurį laiką neatitraukia burnos nuo puodelio krašto. Akimirką, regis, nuklysta mintimis kažkur labai toli, paskendusį prisiminimuose, nužengusiuose tolimon praeitį ir skaudžiai geliančiuose. Tada ji grąžina puodelį ant lėkštelės, pasigirsta švelnus brūžtelėjimas. – Ir ką veikssite, grįžusi į Valstijas, Kendra?

* Michaelas Crichtonas (1942–2008) – amerikiečių rašytojas, scenaristas, kino ir televizijos prodiuseris, režisierius ir gydytojas.

– Pasimokysiu dar metus Kalifornijos universitete, ir tada, tikiuosi, – tiesiai į magistratūrą, – skubriai atsakau, norėdama greičiau užbaigti mandagybes ir pereiti prie to, ko čia ir atvykau. – Ateityje planuoju įgyti istorijos mokslų daktaro laipsnį ir dėstyti koledže.

– Planuojanti jauna moteris. O kiek jums metų, brangioji?

Nesusilaikau nepasišiaušusi. Tie, kas manęs klausia, kiek man metų, visada galvoja, kad atsakymas jiems yra kažkodėl svarbus. Paprastai taip toli gražu nėra.

– Žinoma, galite neatsakyti, aš tik pasidomėjau, – priduria ji.

– Dvidešimt vieni.

– Jums nepatinka, kad paklausiau.

– Nelabai. Tiesiog mane stebina, kai žmonės to klausia. Nesuprantu, kodėl jiems tai turėtų būti svarbu.

– Būtent dėl to jums tai ir nepatinka. Kitados ir aš taip jausdavausi. Žmonės elgiasi su tavimi kitaip, kai mano, jog esi per jauna žinoti, ko nori.

Mano pasišiaušimas pamažu traukiasi, užleisdamas vietą išlėto gimstančiam artumo jausmui.

– Taip, iš tiesų.

– Visiškai suprantu. Ar esate vyriausia šeimoje?

– Turiu ketveriais metais jaunesnę seserį.

– Seserį. Tik vieną?

Linkteliu.

Regis, jai prireikia minutėlės šiai žinia išsivinti.

– Įtariau, kad galite būti vyriausia. Mes, pirmagimiai, – kovotojai, tiesa? Tenka tokiems būti. Niekas mums tako nepramina, duonos trupinių ant kelio nebarsto. Patys tiesiame sau kelią. O jaunesni dairosi į mus. Jie mus stebi – seka mūsų pavyzdžiu. Net jeigu to ir nenorime.

Ji ištuština puodelį ir atsargiai pastato jį ant padėklo.

Nesu tikra, kurlink ji kreipia mintį.

– Ko gero. Galbūt. Nesu tikra, ar mano sesuo su tuo sutiktų. Ji turi gana tvirtą savo nuomonę. Ko gero, dar pareikštų, kad palieka savo pačios trupinių ant kelio.

Izabelė nusijuokia, jos juokas šviesus bei lengvas. Toks, koks pratrūksta, kai atgyja atmintis, prisiminimai apie praeities įvykius, kurie turbūt anuomet buvo nė kiek nejuokingi.

– Kuo vardu jūsų sesuo? – klausia, juokui apimus.

– Chloja.

Ji užsimerkia, lyg skanautų žodžio.

– Koks gražus vardas. – Prasimerkia. – Turite nuotrauką?

Išsitraukiu savo mobilųjį iš kuprinės ir susirandu nuotrauką, kur mudvi su Chloja stovime prie Kristaus bažnyčios paskutinę dieną, kai ji čia viešėjo su mūsų tėvais. Mano sesuo – brunetė kaip ir aš, jos plaukai ilgio ligi pečių kaip ir mano, o akys – tokios pat pilkai žydros. Tačiau ji ant visko pilasi kečupo, žaidžia lakrosą ir griežia smuiku, ir nori būti statybų inžiniere. Mudvi su Chloja artimos, bet nė vienas iš šių dalykų manęs nedomina. Netgi kečupas.

Ištiesiu telefoną, ir ji tyrinėja Chlojos ir mano švytinčius veidus.

– Ji panaši į jus, – sako Izabelė.

– Tiesą sakant, mes panašios į tėtį. – Susigrąžinusi telefoną, atrandu savo tėvų nuotrauką iš tos pačios dienos. Kaštoninės mano mamos garbanos grakščiai plaikstosi vėjyje, ji šypsosi taip plačiai, jog akys – susiaurėjusios iki plyšelių. Tėtis, mėlynakis rudais plaukais su žilais dryžiais prie smilkinių, laiko ją apkabinęs. Jų galvos veik liečiasi.

Izabelė tyrinėja ir šią nuotrauką, lyg norėdama ją įsiminti. Tada grąžina man telefoną.

– Jūsų graži šeima, Kendra. Tikiuosi, suprantat, kaip jums pasisekė.

Niekad nežinau, ką atsakyti, kai kas nors sako, jog turiu gražią šeimą. Joks čia mano nuopelnas, todėl sakyti „ačiū“ atrodo kvaila. Bet būtent tą ir pasakau, nusišypsodama ir įmesdama telefoną atgal į kuprinę.

– Ką gi, – sako Izabelė, ir jaučiu, kad pagaliau ji savo dėmesį nukreips nuo manęs. – Čarlzas sakė man, kad šis interviu – šis tas daugiau nei medžiaga esė jo paskaitai.

Ne iš karto susigaudau, kad Čarlzas yra profesorius Brisvelas.

– A, taip. Ateinantį mėnesį Pergalės Europoje dienos septyniasdešimtosios metinės. Profesorius, dėstantis man vieną iš kitų paskaitų, susitarė su vienu Londono laikraščiu. Penki geriausi kuršiniai darbai bus išspausdinti laikraštyje antrąją gegužės savaitę.

Atidžiai stebiu jos veidą, mėgindama suprasti, ar ši papildoma informacija nesukels man problemų.

– Ir tai, ką parašysite, bus viešai skaitoma?

– Tik jeigu mano darbas bus vienas iš pasirinktų esė. Ir tikrai nežinau, ar bus. O jūs nieko prieš, jeigu taip būtų?

– Juk rašysite, kad laimėtumėte vieną iš tų vietų, tiesa? Apsidžiaugsite, jeigu bus atrinktas jūsiškis.

– Na, taip.

– Tas kitas profesorius, jis bičiuliaujasi su Čarlzu? Ar galite būti tikra, kad jis vertins jūsų esė vien tik atsižvelgdamas į jūsų rašinio vertę? Būtų apmaudu, jeigu jūsų darbu suabejotų vien dėl to, kad kolega profesorius prisidėjo padėdamas jums susitarti dėl interviu.

Vis dar nesu tikra, ar tai padeda man, ar trukdo, kad šis esė, kurį turiu parašyti, gali būti išspausdintas Londono laikraštyje.

– Nežinau, ar jie bičiuliai. Galbūt, nes dėsto tame pačiame koledže. Užsiminiau profesoriui Brisvelui, kad įsivėliau į tikrą kebeknę kito dalyko grupėje. Jis mielai sutiko man padėti.

Izabelė atsilošia ir aš matau, kad atsakymas ją tenkina.

– Ir ką Čarlzas jums apie mane pasakojo? – klausia.

Aš atlikau išsamų tyrimą apie moteris, išgyvenusias Londono bombardavimą, ir man tetrūko interviu, kad užbaigčiau darbą. Kai moteris, iš kurios ruošiausi imti interviu, mirė, buvo per vėlu keisti esė temą, nes tuomet niekaip nebūčiau spėjusi parašyti darbo laiku. Užsiminiau apie tai profesoriui Brisvelui tik tarp kitko ir jis pasakė, kad galbūt jam pavyktų įtikinti vieną seną savo šeimos bičiulę padėti man išsisukti. Nors iki šiol ši asmenybė visada atsakydavusi duoti interviu, nepaisant akvarelių, kurios išgarsino ją visuose Anglijos pietvakariuose. Šiaip ar taip, jis jos pasiteiravęs ir perduosiąs, kad pakliuvau į nepavydėtiną padėtį. Bet čia pat pridūręs, kad turėčiau būti nusiteikusi neigiamam jos atsakymui.

– Jis man pasakė, kad jūs paprastai atsisakote duoti interviu, – sakau.

Ji šypteli.

– Ir viskas?

– Dar pasakė, kad garsėjate savo akvarelėmis. Beje, man patinka jūsų darbai.

– Ak, taip. Mano „Mergaitės su skėčiais“.

Pasuku galvą į vieną iš ryškesnių paveikslų kambaryje: maža mergaitė rožine suknele žingsniuoja per lauką nuo rasos lašelių spindinčių saulučių ir rankoje laiko raudoną skėtį baltais žirneliais. Saulė įžūliai skverbiasi pro melsvai pilkus putlius debesis.

– Ar jūs visada tapėte mergaites su skėčiais?

– Ne. Ne visada, – atsako greitai, nedvejodama. Tačiau pagrėžtinai ištęstas paskutinis žodis kužda man, kad už šio atsakymo slypi kažin kas daugiau. Tačiau daugiau neprasitaria nė žodeliu, nors aš ir laukiu. – Pasakykite man, Kendra, – kiek patylėjusi sako Izabelė. – Ką apie operaciją „Blitz“ norėtumėte sužinoti? Manychiau, apie tai yra parašyta daugybė knygų. Kokios informacijos jums trūksta, kurios nėra knygose?

Nesugraibau, ką atsakyti.

– Na, atmetus faktą, kad turiu paimti iš ko nors interviu apie tai, man atrodo... man atrodo, kad informacija tėra pusė bet kokios istorijos apie žmones. Asmeniniai išgyvenimai – toji kita pusė. Negaliu paklausti knygos, koks jausmas išgyventi bombardavimą.

Izabelė kiek pakreipia į šoną galvą.

– Ar būtent to norite manęs paklausti? Ką jauti, kai subombarduoja tavo namus?

Man dingteli, kad iškėliau gana paprastą klausimą, reikalaujantį lygiai tokio pat paprasto atsakymo. Ūmai visi mano iš anksto parengti klausimai sukelia man didžiulių abejonių. Žvilgteliu į savo bloknotę, kuri laikau ant kelių, ir visi ligi vieno žymekliu pažymėti sakiniai pasirodo man be galo paviršutiniški.

Koks jausmas išsisis naktis tūnoti slėptuvėje?

Ar bijojote?

Ar praradote žmogų, kurį mylėjote, kuris buvo jums artimas?

Ar klausėte savęs, ar kada nors visa tai pasibaigs?

– Ar įjungsitė tą daikčiuką?

Staigiai kilsteliu galvą. Izabelė rodo į mano nediduką diktofoną ant kavos stalelio.

– Jūs neprieštaraujate?

– Gal jau įjunkite, jei atsinešėte.

Pasilenkiu prie stalelio paspausti įrašinėjimo mygtuko ir tą pačią akimirką bloknotas nukrenta nuo mano kelių prie kojų, ant storo persiško kilimo.

Grabaliodama pirštais užrašinę, ūmai suprantu, kad iš tiesų tėra vienintelis klausimas moteriai, kuri septyniasdešimt metų atsisakė visų interviu ir kuri vos prieš dešimt minučių man aiškiai pasakė, kai liepė Berilei uždaryti duris, kad kalbės tik tai, ką norės.

Pasidedu bloknotę šalia, ant sofutės pagalvės.

– Ką norėtumėte papasakoti man apie karą, Izabele?

Ji man nusišypso, patenkinta ir, ko gero, sužavėta, kad taip greitai susivokiau, jog būtent į šį klausimą ji atsakysianti.

Dar akimirką patylėjusi, ji sako:

– Na, pirmiausia, man ne devyniasdešimt treji. Ir mano vardas – ne Izabelė.